

Geschiedenis van de Goese Polder (9)

Over hoeken en heventijd

We hebben een kadaster waar de eigendomsrechten van onroerende goederen wordt bijgehouden. Een uitvloeisel van de Franse revolutie om op basis van gelijkheid (égalité) te komen tot een rechtvaardige belastingheffing. Maar hoe was dat voor die tijd? Net als in veel landelijke gebieden werden in de Goese Polder veld- en hoeknamen gebruikt. Globaal werd daarin een stuk land van een naam voorzien dat bij een eigenaar of pachter hoorde.

Deze veld- of hoeknamen werden in de administratie vermeld. Voor de Goese Polder werd dit bijgehouden door het polderbestuur, waarin het stadsbestuur van de Stad Goes een hoofdrol speelde. Zo was van 1753 tot 1761 oud-burgemeester Keetlaar dijkgraaf van de Goese Polder. Gedurende de jaren 1761 tot 1782 werd deze functie vervuld door Mr. Willem van der Bilt, heer van Kloetinge. Hij was gedurende deze jaren raadslid, Schepen (= wethouder) en burgemeester van de Stad Goes.

Zo'n administratie werd een '*overloper*' genoemd. In Zeeuws-Vlaanderen spreekt men van '*ommeloper*'. Eenmaal in de zeven jaar liep het bestuur van de polder door het grondgebied, volgens een vaststaande route. Men noteerde dan de grootte van de percelen en de eigenaren daarvan. Deze opmeting was de basis voor de betaling van de grondbelasting. Ook werden dan de grond- en pachtprizen vastgesteld. Die periode van zeven jaar werd een "*heventijd*" genoemd. Het eerste jaar heette dan het eerste jaar van de heventijd. Deze periode heeft een bijbelse betekenis en is afkomstig uit het Oude Testament. Hierin was bepaald dat landerijen zeven jaar konden worden gebruikt voor het verbouwen van gewassen. Het achtste jaar moest de grond braak liggen.

Veldnamen.

De Goese Polder was verdeeld in een groot aantal stukken grond waaraan een veldnaam was gegeven. Deze veldnamen verwezen meestal naar personen, zaken of gewassen. Daarnaast waren er '*hoeknamen*', dat was meestal een stuk grond dat gelegen was in een aantal veldnamen. De '*Hannemoershoek*' duidt waarschijnlijk op een perceel grond dat in eigendom is van ene Hanne en waarin vroeger mogelijk gemoerd werd (winning van zout uit veengrond). Uit de *Overlooper Goesen Polder* van 1711 komen we de volgende hoeknamen tegen: Verzewelshoek, Swarthouk, Noordhouk, Over Dee (= aan de andere zijde van de watergang), Oostervolger, Crabbenhoek, Westervolger, Annemoershoek, Hoek voor Dorp, Baanhoek, Bijsterhoek en Denagthoek.

Kadaster.

Bij de totstandkoming van de eenheidsstaat Nederland in 1798 werd getracht een administratie per departement op te zetten. Nu zouden we zeggen per provincie.

In 1810/1811 werd heel Nederland in kaart gebracht. Deze kaarten waren echter zo onvolledig dat ze werden afgekeurd. Het zou nog tot 1832 duren voordat er een deugdelijk register was. De *kadastrale atlas* uit die periode is nog te vinden in het gemeentearchief van Goes. Hierin lezen we dat de Goese Polder in het noorden begrensd werd door de gemeenten Wolphaartsdijk en Kattendijke, in het oosten door de haven en de stadsvest, in het zuiden door “*den barmsloot*” ter linkerzijde van de 's Heer Hendrikskinderdijk en in het westen door de gemeente 's Heer Hendrikskinderen. In 1822 deed A. Hansum, als landmeester der Eerste Klasse de eerste opmeting van de Goese Polder. De kerktorens van de Stad Goes en omliggende dorpen waren de vaste markeringspunten voor de zogenaamde driehoeksmeting. De Stad Goes, het bestuur van de Polder Goes en het Weeshuis waren met 25% de eigenaren van het grootste deel van de grond in de gemeente Goes. Ook waren er een aantal particulieren met veel grondbezit. Zo was Henricus Johannis van 't Hof met een bezit van ruim 45 hectare de grootste grondbezitter van de Goese Polder. Hij bezat een boerderij in de Goese Polder en was gezworene (algemeen bestuurslid) van het polderbestuur. Mogelijk was hij eigenaar van de boerderij De Goesche Polder.

Bebouwing.

In 1832 stonden er slechts negen gebouwen in de Goese Polder. De eerder genoemde Van 't Hof, alsmede Boudewijn Allemekinders, Johannis Zandee en Jhr. Johan Cornelis Schorer (lid van Provinciale Staten van Zeeland) bezaten een boerderij. Verder had Johannes Willem Bussing nog een woonhuis. Vrachtrijder Jan Gerard van Maldegem had twee gebouwen in erfpacht van de Stad Goes, een huis en nog een huis met schuur en erf. Jacobus Krombeen had ook een huis in erfpacht van de Stad Goes en verder was er nog een meestoof (ruimte om meekrapwortels te drogen voor bereiding van rode kleurstof) in het bezit van de Stad Goes.

Bron: Gemeentearchief Goes, inv.nr. 2277-2290, Overlopers, zevenjaarlijkse op geografische grondslag gebaseerde opgaven van de gronden met hun eigenaren en pachters in de Goese Polder, met toelichting van oud-archivaris Allie Barth. Ook gegevens van Wikipedia, m.b.t. het Kadaster.

FdK

*Cornelis Keetlaar,
dijkgraaf Goese Polder van 1753 tot 1761.*